

Vatikáni dokumentum az MI-ről: Jó lehetőség, de az ember ne váljon a gépek rabszolgájává

[KITEKINTŐ](#) – 2025. január 30., csütörtök | 13:40

A mesterséges intelligencia (MI) nem az intelligencia mesterséges formája, hanem annak egyik terméke – szögezi le a Hittani Dikasztérium, valamint a Kultúra és Nevelés Dikasztériuma közös útmutatója, amelyet az MI és az emberi intelligencia kapcsolatáról tettek közzé *Antiqua et nova (Régi és új)* címmel január 28-án.

A dokumentum rámutat az MI-ben rejlő lehetőségekre és kihívásokra, amelyek a nevelés, a gazdaság, a foglalkoztatás, az egészségügy, az emberi és a nemzetközi kapcsolatok terén és a háborús helyzetekben felmerülhetnek.

Az *Antiqua et nova (Régi és új)* kezdetű útmutató Ferenc pápának a mesterséges és az emberi intelligenciával kapcsolatos megnyilatkozásaira épít. A két vatikáni dikasztérium által közösen megfogalmazott összefoglaló nemcsak azoknak szól, akik a hitre való neveléssel és annak átadásával foglalkoznak, hanem azoknak is, akik a tudományos és technológiai fejlődést az emberi személy és a közjó szolgálatába kívánják állítani.

A dokumentum 117 pontban világít rá az MI fejlődésében rejlő lehetőségekre és kihívásokra.

Ami a háborús felhasználást illeti, figyelmeztet, hogy az MI bevonása óriási kockázattal járhat, kikerülhet az irányítás az ember kezéből, felgyorsíthatja a fegyverkezést, ami súlyosan sérti az emberi jogokat.

Az útmutató az MI veszélyei mellett a fejlődésre is kitér, sőt – az Istennel való emberi együttműködés részének tekintve – bátorítja azt. Az újítások hatása azonban kiszámíthatatlan, és ez aggodalomra ad okot. Ami az emberi és a mesterséges intelligencia megkülönböztetését illeti, a dokumentum félrevezetőnek tartja az intelligencia elnevezést az MI-re vonatkoztatva. Nem az intelligencia mesterséges formájáról van ugyanis szó, hanem annak egyik termékéről. És mint minden ember által alkotott dolog, az MI is egyaránt használható pozitív vagy negatív célokra. Fontos újításokat készíthet elő, de súlyosbíthatja is a diszkriminációt, a szegénységet, a digitális szakadékot, a társadalmi egyenlőtlenségeket.

Etikai aggályokat vet föl, hogy az MI főbb alkalmazásait néhány nagyvállalat tartja kezében, így pedig ez a technológia könnyen személyes vagy céges nyereség eszközévé válhat.

Ami a háborút illeti, a vatikáni megnyilatkozás kiemeli, hogy súlyos etikai aggodalomra adnak okot az önműködő halálos fegyverek, melyek az MI felhasználásával közvetlen emberi beavatkozás nélkül képesek kijelölni és megtámadni célpontokat. A pápa ezért óva int ezek használatától, mivel komoly fenyegetést jelentenek egész térségek vagy magának az emberiségnek a túlélésére. Ezek a technológiák ellenőrizhetetlen pusztító hatalmat adnak a háborúhoz, ami sok ártatlan civilre sújt le, a gyermekeket sem kímélve.

Az emberi kapcsolatokat tekintve az *Antiqua et nova* dokumentum megjegyzi, hogy az MI káros elszigetelődéshez vezethet.

Az MI emberi jelleggel való felruházása (antropomorfizálás) gondot okoz a gyermekek fejlődésében.

Az MI személyként való bemutatása pedig súlyos etikai vétek, ha azt csalárd célokra használják. Hasonlóképpen igaz az, hogy az MI megtévesztő használata a nevelés, a kapcsolatok, a szexualitás terén erkölcstelen, és éber odafigyelést igényel.

Ugyanilyen óvatosságra van szükség gazdasági-pénzügyi téren. A foglalkoztatási szektorban az MI hozzásegíthet a szakértelem és a termelékenység növeléséhez, ugyanakkor le is értékelheti a dolgozókat, mert automatizált ellenőrzés alá vonja őket, merev és ismétlődő feladatokat bízva rájuk. Nagy teret szentel a dokumentum az egészségügynek, tekintve, hogy az MI óriási alkalmazási lehetőségeket kínál az orvostudományban. Ha azonban ez az orvos–beteg kapcsolat helyébe lépne, akkor tovább mélyítené a magányt, ami a betegségek gyakori velejárója.

Kerülendő, hogy a gazdagok túlságosan előnybe kerüljenek az egészségügyi ellátás terén, ahol a tehetősebb személyek élvezhetik a modern eszközök jótékony hatását, míg mások az alapvető kezelésekre sem jutnak hozzá.

A nevelés területén is kockázatokat rejt magában az MI nem megfelelő használata. Kellő óvatossággal alkalmazva segíthet az oktatáshoz való jobb hozzáférés biztosításában, közvetlen visszajelzéseket ad a diákoknak. A gond az, hogy sok program válaszdásra korlátozódik, ahelyett, hogy a tanulókat kutatásra ösztönözné, vagy hogy ők maguk írjanak szövegeket. Ez pedig nem fejleszti a kritikai gondolkodást. Arról nem is szólva, hogy egyes programok torz vagy szándékosan téves információkat generálhatnak.

Az álhírekkel (fake news) kapcsolatban a vatikáni dokumentum fontos veszélyre hívja fel a figyelmet, amennyiben az MI-t arra használják, hogy manipulált tartalmakat és hamis információkat gyártsanak, melyeket aztán megtévesztés és károkozás céljából terjesztenek. Mindig ellenőrizni kell a valóságtartalmát a terjeszteni kívánt információknak. Kerülni kell olyan szavak vagy képek megosztását, amelyek lealacsonyítják az embert. Ki kell zárni mindazt, ami gyűlöletet és intoleranciát kelt, vagy leértékeli az emberi szexualitást.

A magánélet és a kontroll témakörében az útmutató kiemeli, hogy bizonyos típusú adatok magát a lelkiismeretet is érinthetik, és fennáll a veszélye annak, hogy minden meglesni való látványossággá válik. A digitális felügyeletet arra is használhatják, hogy ellenőrizzék a hívők életét vagy hitük kifejezését.

A teremtett világra nézve ígéretesnek tűnnek az MI alkalmazásai a közös otthonunkkal való kapcsolatunk javításában. Az MI jelenlegi modelljei azonban nagy mennyiségű energia és víz felhasználását igénylik, jelentős szén-dioxid-kibocsátással járnak, és intenzíven fogyasztják az erőforrásokat.

A vatikáni dokumentum végül arra a veszélyre hívja fel a figyelmet, hogy az ember saját művének rabszolgájává válik. Ehelyett az MI-t csak az emberi intelligenciát kiegészítő eszközként kellene hasznosítani, nem pedig helyettesíteni annak gazdagságát.

Forrás: [Vatikáni Rádió](#)

Magyar Kurír